

ФІЛОСОФІЯ ОСВІТИ: ПРОБЛЕМИ САМОВИЗНАЧЕННЯ

Актуальність теми дослідження: Основним завданням філософії освіти є дослідження способів і шляхів навчання людей мудрості, розпізнавання мудрості і глупоти, завжди функціонуючих у суспільстві. Відтворення й нарощування мудрості та форм її імітації конститує систему освіти, де офіційна система навчальних установ є лише частина системи освіти. Філософія освіти враховує антитетичність освітнього процесу. **Мета дослідження:** сприяти визначеності предметного поля філософії освіти. **Об'єкт дослідження:** поєднання цінностей та освіти у сучасному світі. **Предмет дослідження:** освіта як реалізація людських цінностей. **Завдання дослідження:** Проаналізувати основні напрямки визначення сутності філософії освіти як області наукового знання. Філософія – це наука і світогляд, метод і методологія, логіка й теорія цінностей (ідеологія), які виконують гносеологічну, світоглядну, аксеологічну і багато інших функцій. « [1, с. 6]. Розкрити проблемне поле філософії освіти, обґрунтувати функції і завдання філософії освіти. У сучасну епоху формування інформаційної цивілізації на рубежі нового століття і нового тисячоліття, проблеми освіти, її сьогодення і майбутнього стають дуже актуальними. Філософія освіти – область філософського знання (з'явилася у другій половині ХХ століття), що розглядає розвиток людини і систему освіти в нерозривній єдності, досліджує освітнє знання на його стику з філософією, аналізує підстави педагогічної діяльності та освіти, їх цілі та ідеали, методологію педагогічного знання, створення нових освітніх інституцій і систем. Освіта є найважливішим соціальним інститутом, процеси, що відбуваються в освіті, виявляються безпосередньо пов'язаними з тими змінами, які відбуваються в суспільстві. Дана залежність знаходить своє вираження в понятті «соціокультурний тип освіти». Соціокультурний тип освіти – це загальна характеристика освіти, вписана в конкретний соціальний і культурний контекст» [2, с. 5]. Античний ідеал освіченості виражався в понятті «громадянин», і він включав в себе громадянські чесноти вільної людини (почуття обов'язку, відповідальність, захист батьківщини), знання філософії, музики, ораторського мистецтва, фізичне вдосконалення. Гуманістичний ідеал епохи Відродження розуміється як широка всебічна освіченість, що може бути виражена у визначенні «Homo universale». Ідеал освіченості в епоху Нового часу, розвитку природничих наук і капіталістичних відносин, висуває на перший план професійне знання. Цей ідеал може бути виражений у визначенні «Homo faber». У наш час цей ідеал змінюється, він включає в себе не тільки професіоналізм, а й загальну культуру, планетарне мислення, культурний плюралізм. Наприкінці ХХ-ХХІ століть освіта зазнає певні глибокі зміни, що актуалізує появу нової галузі наукового знання – філософії освіти, яка покликана виробити нові освітні методи, нові підходи, нову технологію процесу отримання знання. Це пов'язано з тим, що суспільство під впливом науково-технічної революції набуває інформаційного характеру, що визначає нові тенденції розвитку сучасної освіти та основні завдання філософії освіти [3, с. 55]. Як відомо, освіта (рос. – «образование»; англ. – «education»; нім. – «bildung»; грецьк. – «paideia») – є суспільний процес (діяльність, інституція) розвитку і саморозвитку особистості, пов'язаний з оволодінням соціально значущим досвідом, втіленим у знаннях, вміннях, навичках творчої діяльності, чуттєво-ціннісних формах духовно-практичного освоєння світу. У філософії освіти, насамперед, розкривається сутність і природа всіх явищ в освітньому процесі; освіта сама по собі (антологія освіти); як відбувається процес освіти (логіка освіти); освіта являє собою процес взаємодії систем найвищого рівня складності, таких, як особистість, культура, суспільство; поведінка учасників освітнього процесу (етика освіти) етика освіти розглядає зразки поведінки всіх учасників освітнього процесу; методи і основи освіти в певне епоху(ідеологія освіти); освіта та культура (культурологія освіти) мається на увазі, що прогрес людства і кожної окремої людини залежить від якості освіти, методів пізнання світу і навчання, про що свідчить історія і теорія культури і цивілізації. Загалом же освіта як соціокультурне самовідтворення суспільства, котре постає предметом досліджень філософії освіти, має досить складну структуру, функціонування антитетичних елементів якої перебуває в стані перехрещування. Так, освіта має інституційні і неінституційні форми існування. Вона може ґрунтуватися на наукових знаннях і поза наукових уявленнях. До структури освіти входить як шкільне навчання, так і самонавчання. Організація освіти може бути державною і недержавною, філософоцентричною і філодоксичною, спеціальнопрофесійною і неспеціалізованою. Нині виділяється також глобальна освіта і регіональна, або місцева (національна) освіта. Все це підкреслює той факт, що освіта – це «зріз» стану буття суспільства, що вивчається філософією освіти, в той час як навчання, оскільки воно передбачає функціонування головним чином схем знання, – це категорія філософії пізнання і педагогіки [4, с. 8]. **Висновок:** Філософія освіти, таким чином, досліджує саме освіту, тобто способи соціокультурного самовідтворення суспільства, в межах яких своє місце посідають раціональність педагогічного процесу та участь держави. Особливість же філософсько-освітнього дослідження полягає в тому, що воно відносно автономне і здійснюється з метою з'ясування стану і тенденцій функціонування мудрості в суспільстві (отже, не тільки в державі), а також для вирішення питань збереження, використання і помноження мудрості із покоління в покоління в суспільному освітньому процесі.

Список використаних джерел

1. Романенко М. Освіта як об'єкт соціально-філософського аналізу. Дніпропетровськ: Видавництво «Промінь», 1998. 132 с.
2. Кучер Т. Навчальний посібник з курсу «Філософія освіти». Харків. 2015. 63 с.
3. Гітун Н. Філософія освіти: аналіз культури творчої парадигми в освіті. 2010. 63 с.
4. Терещенко Ю. Філософія освіти та пошуки морально-етичного виховання// Шлях освіти. 2002. 329 с.